

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clara Et Praeclara Methodus Parandæ Eloquentiæ,
Secundùm Doctrinam & Præcepta Cypriani Soarii è
Societate Jesu, Ad Captum Et Praxim Faciliorem
Accommodata**

Worpitz, Georg

Coloniæ Agrippinæ, 1700

Caput 29 [i. e. 30]. De figuris Verborum tertii generis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68908)

repidum est, neque est calidum, neque frigidum. Qui Dei legem & præcepta non servat; neque DEI servus est, neque libertus; subest enim DEO nihilominus. Ausonii est illud, non, qui habet, quæ cupit beatus est, sed qui non cupit, quæ non habet; ubi simul est commutatio.

CAPUT XXVIII

De Figuris verborum tertii generis.

Tertium figurarum genus est, in quo non idem vocabulum repetitur, ut in figuris primi generis; sed simile, aut par: & cum contrariorum eadem sit disciplina, dissimile; & dispar, atque adeo contrapposita huc referuntur (contraria enim sunt maximè dissimilia) correctio, & dubitatio: quæ etiam videntur per modum additamenti, & appendicis adjecta.

Paronomasia est, quando sibi similia, Paronomasia
aut affinia, quoad syllabas, & litteras
vocabula ponuntur, aliquâ tamen immutatione factâ; quod fit quatuor modis. 1. *Adjectione litteræ vel syllabæ*
v. g. Hic mero, non Homero dat operam; non libris sed liberis; audiam te, non exaudiam; non tibi bona verba, sed verbera apparantur, ô munde immunde, lusti

lusti

350 De Extractione Argumentar.
sisti me abunde. Sunt oculi scopuli, titulo
meliore vocandi.

Ennius ita cecinit.

Quo vobis mentes, rectæ, quæ stare
solebant.

Antehac, dementes sese flexere

Bini jocus est elegans:

Dixerat Astrologus Cælum sine nu-
be futurum,

Principe silvarum lustra petente suo.

Dixerat, & contra ruiturum nubibus
Imbrem,

Vertere consuetus bubus arator
humum.

Vix ingressus erat princeps nemus illice
densum

Cum subitò pluvie, præcipitaneur æ-
quæ:

Laudat aratorem princeps ipsumque
doceri

Astra, sed Astrologum sumere rastra
juber.

2. Detractione litteræ vel Syllabæ. v. g.
Somnio comparatur nostra vita: ita nimirum
vana est ut *somnium*; *omnium* quinimò va-
nitatum est epitome. Hic est sepulchrum
haud pulchrum. Sacerdotium non est otium.
O fortunatam natam me Consule Romam.
Huc pertinet Echo. v. g.

Dic an dives ero si carmina scripsero
serò.

Serè igitur potiar divitiis ? vitiis.

Nomen & omen habet. Ad harum non
ada-

ad aram; ad caulam non ad Aulam natus est.
 Amicus noscitur amore, more, ore, re. In
 Plauti Epitaphio: innumeri numeri. Cic. 3.
 de Oratore qua tempestate Paris Helenam
 innuptis, junxit nuptiis, Ovid. 2. Metamor.
 ut dedit amp'exus injustaque justa peregit.

3. *Communtatione* litteræ, ut syllabæ v.g.
 dum diabolus peccantem videt, ridet. Gra-
 tia, quæ tarda est, ingrata est gratia. Sic Clau-
 dius Riberius Nero dicebatur, Calidus Bi-
 berius Mero. Virgilius Virgineus. Huc per-
 tinet illud de Vasconum pronuntiatione, qua
 U pronunciant in modum B.

Non temere antiquas mutat Vasconia
 voces

Queis nihil est aliud vivere, quàm
 bibere.

Cic. Catil. 1. qui de hujus urbis, atque
 adeò orbis terrarum exitio cogitant. Idem
 Philipp. 3, ex aratore Orator. Apulejus.
 Hasce tuas flammæ dum potiar, patiar.
 Ennius.

Haud doctis dictis certantes, sed ma-
 ledictis.

Quæ nocent docent; qui pavet, cavet;
 Voluptatum canum tibi est cælum; ita a-
 manres sunt amentes.

Quem fera non potuit vincere, vicit
 hera.

Verras non prætozem egit Siciliæ, sed
 prædonem. S. Agnes in martyrio fuit, ut
 agnus. Delige quem diligas. Mors &
 Mars unica distant litterâ. Ex rostris abiit ad
 rastra,

caltra, hinc ad caltra. Cicero pro Roscio non modò ignoscendi ratio, sed cognoscendi consuetudo de foro sublata est. Alius Spartanus scribit Caracallam de fratre à se interempto, quem Astrologi Divum, id est Imperatorem fore prædixerant, ut ipse illud: sit Divus, dummodo non sit vivus, Cic. 1. ad Attic. 2. Iudices illos magis fames, quàm fama commovit. Sic queritur Poëta.

Nos Musæ mulæ, nostraque fama, famas.

Item. Alter respondit æquum, sed tulle alter equum. Fide, sed cui fidas vide; nam omnibus rebus iam peractis; nulla fides est in pactis, mel in ore, sed in corde, verba lactis, fraus in factis. Ennius. quæ scis

In vulgum vulgas, artemque exprimis inertem.

4. *Transpositione litterarum vel syllabarum* v. g. Cic. 4. ad Atticum. Consul ipse magis parvo & pravo animo; facie magis quàm facetiis ridiculus. Item nolo esse laudator, ne fiam adulator. Corpus est porcus, & voluptatis porcus. Huc spectant anagrammatissimi, de quibus vide Palatium Eloquentiæ de Notatione v. g. amor, mora, Roma, Maro, Maria, ara, mi, pro mihi. JESUS vis es, Eucharistia cithara JESU. Bartholomæus, sol beatorum, Maria Magdalena, mala mea grandia. Societas Jelu, vitula feces, &c. Huc etiam pertinet retrogradum Quale est illud dæmonis.

Signa te, signa temerè me tangis, &
angis;

Roma tibi subitò, moribus ibit a-
mor.

Nota Paronomasiam differre à Traducti-
one, quod traductio repetat idè vocabulum;
paronomasia autem non idem, sed simile v. g.
Hic quos bello vincit, mox catenâ vincit, Hic
fitus est probus Imperator, verè probus. Ci-
cero ad Herenn. hunc avium dulcedo, ducit
in avium; in his est Traductio, quippe idem
vocabulum; est autem paronomasia dicendo:
hunc dulcedo avium duxit in devium; quia
non est idem sed simile per tertium modum,
qui est commutatio. Quamvis autem Tra-
ductio aliquando mutet & inflectat vocem
per casum, non tamen mutat litteram vel syl-
labam unam in aliam; sed solùm sibi associat
alteram figuram quæ est polyptoton. Porro
polyptoton differt à paronomasia, quia hæc
per commutationis modum mutat litteram
vel syllabam vocabuli, non autem casum;
mutatio enim casus, ad polyptoton spectat,
similiter licet polyptoton adjiciat vel detra-
hat in fine vocis aliquid, tamen hoc fit so-
lùm per inflexionem casuum, non autem alio
modo: unde reliquos modos, qui per muta-
tionem casuum non sunt, sibi paronomasia
vendicat. Quod autè per casus non solùm acci-
piatur Nominativus Gen. &c, sed etiã numeri
Z genera

genera

genera &c. dictum est supra. Sicut autem polyptoton ejusdem vocis diversos casus habet, ita e contra.

Similiter cadens est, quod diversas voces habet in simili casu, positas, *omioptoton* Graeci appellant. Per casus autem quid intelligatur, jam dictum est, & patet in exemplis ab ipso Authore allatis. Nempe quidquid inflectitur per numeros, genera, tempora, modos, Rhetores appellant casus; unde solae partes indeclinabiles hic excluduntur. Cic. Agrar. 2. tamenne vexari Rempublicam. Contemni Majestatem populi Rom. deludi vosmetipsos a tribunis plebis patiemini. Hic *Remp. Majestatem vosmetipsos*. Item: *vexari, contemni, deludi*, casus sunt similes, idem Agrar. l. sollicitam mihi civitatem suspitione, suspensam metu, perturbatam vestris legibus, & concionibus, & seditionibus tradidistis, Hic in *sollicitam suspensam, perturbatam*. Item in ablativis utriusque numeri, sunt casus similes.

Similiter desinens est, quando membra Orationis similiter exeunt & terminantur. Seu quando Constructio in fine similem habet exitum, quem facere possunt non tantum declinabiles. Hinc distinguitur a similiter cadente, 1. quod admittat partes etiam indeclinabiles. 2. quod similiter cadentia ubicumque poni possint. In constructione, similiter desinentia tantum in fine.

3. quod

3. Quodd etiam in casu convenire possint voces non tamen similiter desinere, estò in fine ponerentur, ut supra, in metris & legibus patet. Et in hoc: quisquis dat pauperi, fæneratur DEO: & vicissim possunt esse diversi casus, & tamen similiter desinens v. g. viri isti sunt præclari, adeoque digni amari; Ratio horum unica. Quia terminatio vocis hic attenditur, non inflexio & declinatio; atque ideo exemplum est: pugnavit fortiter, vicit feliciter, triumphavit hilariter. Concurrunt tamen frequentissimè similiter cadens, & similiter desinens in unam eandemque vocem; Si scilicet similiter cadentia in fine ponantur, & similem habeant terminationem. Exempla passim occurrunt legenti Ciceronem & alios.

Compar est, quando membra orationis, seu constructiones sibi sunt similes, quod ferè parem habeant syllabarum numerum: dixi fere, quia non est opus, ut tam accurata, & exacta sit paritas, sed sufficit ut aurium iudicio disparitas non advertatur; fit enim ut parum pro nihilo computetur, & ut syllaba longa duas breves in aurium iudicio adæquet: unde potest una Constructio excedere alteram unâ vel altera syllabâ v. g. laudas hominem divitibus abundantem; sed eundem virtute præstantem non laudas. Item in fuga fæda mors, in victoria gloriosa. Item in prælio pater mortem appetebat, do-

mi Filius nuptias apparabat. Item, ego te con-
 silis, nummis, & sanguine iuvi, tu me dolo,
 arte, & gladiis invasisti. Maximam autem ha-
 bet gratiam hæc figura, si tribus membris
 constat. Et tum Græcis tricolon dicitur, ut nec
 Rei publicæ consuluisti, nec amicis profuisti,
 nec hostes devicisti.

**Contra-
 positam
 seu Con-
 tentio.**

Contrapositum, aliis *contentio*, Græcè *antithesis* vel *antitheton*, fit, cum contraria, vel pugnantia inter se verba ponuntur, aut in eadem, aut in diversa Constructione: in eadem: ex divite factus est pauper; ex felice infelix, ex glorioso inglorius; in diversa: ut: nulla in eo pietas, nulla assiduitas, nulla temperantia; sed scelus, desidia, luxuria, ebrietas, dum silendum est loquitur, dum studendum oritur, his similia sunt, quæ sequuntur. Cicero moribus fuit compositis, pacis & tranquillitatis amans; Catilina distortis, furoris ac seditionum concitator.

Sudat quando vorat, frigescit quando laborat,

Tota hominis vita est nil nisi nolo, volo.

Propertius lib. 2.

Hujus ego vivus, mortuus hujus ero,
 Catullus: non est dea nescia nostri,

Quæ dulcem curis, miscet amarit-
 tiem.

Martial. Non bene semper olet, qui
 bene semper olet,

Per hanc figuram mirandæ sunt illæ sententia, quæ paradoxa dicuntur v.g. hæc sunt antiqua nova, servus, qui non servit peccatis, est liber. Nil certius morte, nil eadem incertius. Inopem me copia fecit. Infelix Epulonis felicitas. Splendida paupertas vel miseria. Voluptas dulce venenum : amor est blandus tyrannus. Infelix omnis terrena felicitas, qui vult multum vivere, comedere vel bibere, debet parum, si enim non excesserit potu & cibo diutius vivet, & comedet; adeoque multum extensive. Stulticia Christi sapientia est, ejus mors nostra vita. Humilitas est honorata celsitudo; nescire, quæ Deus non vult nos scire, Sapiens est ignorantia. Macrobi. lib. 2. Saturnal. Bellaria ea maximè sunt mellita, quæ mellita non sunt. Cic. in Bruto: subito in Civitate, cum alia acciderunt, cum ea ipsa, de qua disputare ordinar, eloquentia obmutuit. Catullus necquidquam tacitum cubile clamat. Horatius.

Alme sol curru nitido, diem qui
Promis & celas, aliasque & idem
Nasceris.

Christus Matth. 40. & 46. qui invenit animam suam, perdet illam; & qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. Et Joan. 12. qui odit animam suam, dicitur amare animam suam; qui autem amat, odit. In quem locum Augustinus: magna, inquit, & mira sententia! quem

quemadmodum sit hominis in animam suam amor, ut pereat; odium, nè pereat: si male amaveris odisti; si bene oderis, tunc amasti; felices qui oderunt custodiendo, nè perdant amando. Ità ille. D. Paulus de vidua ait. 1. Timoth. 5. quæ in deliciis est, vivens mortua est. Talis contradictio est in illo Matth. 44. cæci vident, claudi ambulant &c. S. Egidius socius S. Francisci vir sanctus, & à DEO illuminatus, hæc abnegationis sensuum dabat paradoxa. Si vis bene videre, erue oculos tuos, & esto cæcus; si vis bene audire, esto surdus, si bene loqui, esto mutus; si bene ambulare, abscinde tibi pedes; si bene operari, mutila tibi manus, si bene amare, habeas te odio; si vis bene vivere, te mortifica, si bene lucrari, discere perdere, si vis esse dives, esto pauper; si vis esse in deliciis, afflige te; si vis esse securus, semper esto in timore; si vis exaltari, humilia te; si vis honorari despice te; & honora te despicientes; si vis honotari despice te; & honora te despicientes; si vis habere bonum, sustine malum; si vis esse in quiete, labora; si vis benedici, desidera maledici, &c. Sic ille apud Cornelium à Lapide in cap. 16. Matth. ad affectum sunt antilogiæ illæ Ferdinandi III. de de Passione Dominicæ mysteriis, Tristatur in hortu lætitia Angelorum,

Affligitur in anima resectio animarum
sanctarum.

Solatur Angelus solatium Afflicto-
rum;

Traditur furori luporum mansuetissi-
mus agnus.

Capitur, quem cæli capere non pos-
sunt;

Ligatur, qui nostra solvit vincula,
Judici repræsentatur Judex vivorum &
mortuorum.

Negatur à Petro, petra ipsa Christus;
Facies illa velatur, in quam desiderant
Angeli prospicere

Falsò accusatur veritas æterna;

Non respondet Verbum, per quod
Verbum facta sunt omnia.

Indecorè nudatur, qui vestit omnia;

Tremit, coram quo tremunt pote-
states,

Dirè flagellatur Dominus in similitudi-
nem servi factus;

Ignominiosè coronatur Rex Regum, &
Dominus Dominantium;

Stultitiæ insimulatur sapientia Patris;

Nocens dimittitur, innocentia dam-
natur.

Ponderi crucis succumbit, qui tribus digitis

Cælum appendit,

Crucifigitur tanquam latro, ipse DEI
Filius;

Moritur eheu ! moritur vita æterna;

Ut te mortalem reddat immortalē,

Moritur DEUS homo factus, ut te hominem DEIFICET.

Morere & tu cum concupiscentiis tuis, ut vivas Christo.

Morere mundo, ut vivas Cælo,

Morere tibi ipsi, & affectibus pravis,

Ut vivas soli DEO pro te mortuo in æternum.

Nota, non esse opus ad hanc figuram, ut semper sint strictè & propriè contraria; possunt enim esse pugnantia, & aliquo modo inconvenientia: ut, dum studendum est, hæret in popinis; dum orandum, confabulatur; Sic voluptas est dulce malum, blandum venenum &c. Item sufficit si dissimilitudinem & diversitatem importent, quod indicatur per particulas adversativas, sed, at, verum &c. v.g. non est mei ingenii, sed vestri auxilii; non est scripta, sed nata lex &c. Sufficit igitur oppositio etiam solorum verborum.

Commutatio,

Commutatio est, quando una sententia, seu sensus aliquis invertitur in alium per inversionem & commutationem verborum in priori sententia positivorum. Seu est figura tertii generis, quæ contraria, aut inconvenientia complectitur, sed ita ut ver-

ba, quæ in priori membro, vel inciso, seu constructione fuerunt, ponantur in posteriori cum aliqua inversione illorum. Potuisset hæc figura collocari inter eas, quæ fiunt per adjectionem; repetit enim idem, licet cum Commutatione: sed quia sequens membrum priori opponitur, & contrariatur, inde post opposita, seu contrapositiona locatur; à quibus differt, quod contrapositiona non mutant sedes & clypeos, seu quod *mutua inter ea non fit conversio*, quemadmodum in Commutatione. Unde commutata sunt quæ habet Cic. 3. de legib. vere dici potest Magistratum legem esse loquentem, legem autem, mutum Magistratum & pro Deiotaro: in dominatu servitus, in servitute dominatus, pro Muræna: cum haberet accusatores, non qui odio inimicitiarum ad accusandum, sed qui studio accusandi ad inimicitias descenderunt. Aristoteles apud Stobæum, quandoquidem haud res fiunt prout vellemus, velle convenit, prout fiunt: cui etiam tribuitur illud, quoniam Aristoteles non cepit Euripum, Euripus caplat Aristotelem. Biantis est istud. Sic ames tanquam ofurus; sic oderis tanquam amaturus. Plato interrogatus, quomodo beatus esse posset. Resp. reposuit, si aut sapientes regnaverint, aut reges sapientes esse studerint. Isocrates apud Plutarchum in vitis Rhetorum: quæ præsens locus, & tempus exigunt, ego non calleo; quæ ego calleo, nec loco præsentis sunt apta, nec temporis. Epictetus apud Senecam epist. 29. agebat: nunquam

volui populo placere: nam quæ ego scio, non probat populus, quæ probat populus, ego nescio. Hic commutatio, & Antithesis conveniunt. Antiochus sophista in Hermogenem Rhetorem sic cavillatus est, Hermogenes inter pueros senex, inter senes puer; nam postquam vigesimum secundum agens annum Rhetoricæ illas institutiones scripisset, vigesimo quarto, mente captus est. Sophocles delirio a filio accusatus respondit: si Sophocles sum, non deliro, si deliro, non sum Sophocles. Ad horum imitationem sunt hæc: in pace bellum optat, in bello pacem: quando habet non curat; quando curaret, non habet, aliqui bibunt ut vomant, vomunt ut bibant, talem si videris appellare potes.

Semisuemque virum, semivirumque suam.
Aut. Semicanemque virum, semivirumque canem.

De stupido verò: semiasinumque virum,
semivirumque a sinum.

Sic Cyprianus lib. 1. Cap. 9. ait; non Eloquentiam ex arte, sed ex Eloquentia ortam esse artem. Sic dicimus non locus honorat hospitem, sed hospes locum: amor est otiosorum negotium, & negotiosorum otium: non pes propter calceum, sed calceus propter pedem, adeoque non pes calceo, sed calceus pedi adaptandus. Non Tullius claritatem à genere, sed genus claritatem à Tullio accepit. Non servum Dominus expectare debet, sed servus Dominum. ô beata solitudo Carthu-

siæ!

fielò sola beatitudo. Cicero inter sapientes eloquentissimus, inter eloquentes sapientissimus. Augustinus inter sanctos doctissimus, inter doctos sanctissimus; fuit in eo humana eruditio, & erudita humanitas; sapiens pietas & pia sapientia; verè piè doctus doctè quepius.

Angèle Gonzaga es si pietas exuis alas.

Si Gonzaga alas induis, Angelus es.

In Evangelio habetur: qui se exaltat humiliabitur, qui se humiliat exaltabitur. Itè: erunt primi novissimi, & novissimi primi Marci 2. Sabbathum propter hominem factum, non homo propter sabbathum.

Nota dum v. g. dicitur: sæpe vir in puero est, in sene sæpe puer, vel me fratri amantissimo, & mihi fratrem amantissimum reddidisti, non est sola casuum commutatio, sed etiam sensus prioris in posteriorem iisdem verbis retentis: unde præter polyptoton est commutatio non casuum, sed verborum. Porro non requiritur ut in hac figura contrarius sensus priori ponatur in posteriori membro, patet ex allato ultimo exemplo in auth. v. g. ut & sinè invidis culpa plectatur & sinè culpa invidia ponatur.

Correctio verborum, est figura, quæ verbum aliquod prius positum revocat, & retractat: differt à Correctione sententiarum quæ sensum & sententiam corrigit & emendat, non autem verbum. Fit dupliciter; aut enim revocato priori verbo aliud
sub-

364 *De Exornatione Argumental.*
substituitur, aut nullum Posterioris modi Ex-
emplum est: Ovidius

Talis mater erat, si modò mater erat.

Sic Cic. Consules, si modò Consules appel-
landi sunt & Cives, si hoc nomine appellari
eos fas est. Et tuis rapinis explevisses, si hoc est
explere, quod statim effundas. Huc spectant
illæ formulæ: quanquam, quid hominem ap-
pellem, quid oculis dico? si tamen ignorantia
est dicenda. &c. Prioris modi exempla sunt.
Stuporem hominis, vel dicam pecudis atten-
dite. ô hominem, qui ejusmodi nuntios, vel
potius pegafos habet. Huc pertinet jocus Ca-
tonis, qui cum cuidam dixisset; eamus deam-
bulatum, & ille, respondisset, quid opus est de-
imò verò regessit Cato, quid opus est te? ubi
simul est Paronomasia. Cic. pro Milone, de
Clodio; quales illæ leges, si modò leges nomi-
nandæ sunt, & non faces urbis, ac pestes Reip.
sic dicimus quid loqueris? imò effutis, vel bla-
teras; te omnes homines malum, pessimū di-
cere debebam, non ignorant: quem hujus
mali in centorem, vel, ut mitius loquar, autho-
rem fuisse compertum habent. Quid egit igi-
tur? suasit, quid dico suasit? ut sit, impulit, imò
per manus traxit. Canifex ille tuus, erro Car-
minificem dicere volebam, si tamen novato
verbo datur locus.

Dubita-
tio.

Dubitatio verborum est figura, qui in du-
bio relinquitur, quo nomine, aut verbo res
aliqua sit afficienda: per quod differt à figura
sententiarum, quæ de rebus ipsis dicendis du-
bitat.

rat, non de verbis: & quanquam descriptio
dubitationis ab Authore allata dubium *dere*
insinuare videatur, tamen dicto modo expli-
candam esse patet manifestè ex eo, quod
inter figuras verborum ponatur: & ex exem-
plo quod affert Author cui adde hæc: quo
nominete compellem? improbum? au-
dacem? perfidum? Cives vos asseram qui
Remp. perdidistis? milites, qui imperium
detrectatis? hostes in quibus vestitum
civium agnosco, vel milites an latrones
vos appellem, qui omnia diripu-
istis expilastis &c.

P A R A D I G M A.

In quo figuræ omnes verborum
expressæ, cum nonnullis senten-
tiarum ornamentis.

*Thema de nato Salvatore à Bethle-
mitis non recepto.*

Repeti-
tio.

Con-
versio.

Proso-
popæja.

Com-
plexio
cum

Quid agitis? quid animo volvitis? quid moramini ô Bethlemitæ? quid adventantem in carne DEUM hospitio non recipitis? qui promissus est Patribus Salvator, adest, quem affuturum vaticinati sunt Prophetæ, adest; cujus adventum præstolati sunt justi, æquè ac peccatores, adest; & vestram in urbem divertere cupientem excluditis? Non est, inquit ei locus in diverporio, non hospitium in palatio, non cubile in Civium incolarum: jam occupata omnia à domesticis, repleta peregrinis, advenis omnia sunt referta. Maturiùs eum adesse oportebat, qui locum nancisci opportunum exoptabat. Perpendite amabò Audit; inconditam, insulsam, nè dicam barbaram responsionem. Hi subeant instructa hospitiùm receptacula, & DEUS! hi magnificas incolant tabernas, & DEUS!

DEUS! hi Principum sede gaudeant in palatiis, & DEUS! DEUS! quis non, stupeat? quis non miretur? DEUS, inquam, non locum, non angulum, non locum habeat in diversorio? ô tempora! ô mores! humanitatem indutus, venit DEI Filius, & nullam præstant humanitatem adventanti Bethlemita; debita tanto Numini obsequia non deferunt, nec detulerunt, nec deferre meditantur. Non diversorium nec locum in diversorio, neque diversorii angulum cedere cogitant. ô inimicitia! ô fera! ô barbara incolarum pectora! neque reverentiam, quam summo debent Numini, neque humanitatis, quam homini; neque gratitudinis, quam Redemptori, rationem pensi habent; Ex urbe in diversorium, ex diversorio in mapale suburbanum, ex mapali in stabulum, & quale, pro superbi! ablegant. quid enim inibi: solum (sit verbo venia) vacciniis, aer factoribus, murorum latera, telis araneorum sunt refertissima: divulsi hiant parietes, lacerata visuntur: tecta, pervia patent, & humano usui tam parùm serviunt, quæ adsunt, quàm quæ non adsunt: nil enim Cœli injurias, aeris inclementiam, hyemis rigorem, ventorum rabiem, prohibebat superstes illa facies parietinarum: unum præsepe, quod in ruinam jam jam inclinatur, unum est, in quo natum Virgo Mater velut in cunas reclinat. Adstat asinus in obsequium, ad geniculaturos in homagium, uterque afflat halitum in solatium, ut humanitate sua Bethlemitarum suppleant barbariem & frigoris sævitiam calore

Apostrophi

Conduplisatio

Traductio

Polyptoton

Synonymia

Polksyndeton.

Gradatio. Synecdoche

Hypotyposis

Dissolutio.

Adjunctio.

Disjunctio.

Synaciosis

Anominatio.

Similiter cadens & desinens & compar.

lore

Apostrophe & Communicatio

Contra-posita

Communicatio

Anteoccupatio

Concessio

Dubitatio
Correctio

lore suo depellant & arceant. Videte hinc atque ipsimet iudicate Bethlemitæ; an non peccude amentiores, ferâ ferociores existatis? Bruta suum agnoscunt Creatorem, ac possessorem; vos ignoratis; bruta suo recipiunt hospitio; vos excluditis; bruta obsequio venerantur; vos contemnitis. Non jam igitur rationis expertis brutum, humanitatis morumque normam desumat ab homine; sed hominem à bruto desumere est necesse, quando hæc incarnato Numinis filio deserviunt, non homo. Nec est quod hospitii angustias, rerumque tenuitatem oggeratis; promptæ mentis ad omnia paratæ amississent obsequia infanti DEO, dum videret majora, pluraque à vobis expectari non posse, quàm quæ facultas vestra tulisset. Cederent Principibus viris angusta laquearia, obvenirent ampla diversoria, fumarent opiparæ culinæ, obsequeretur innumera familia: at tenui cubili contenta foret DEI hominis infantia; si modò ad honestatem concinnatum & ab aëris injuriis liberum existeret, affluente larga voluntate, affectuque. Sic sic confidere fas olim foret, amplam pro tenui fortunam, pro levi obsequio, grande præmium, pro angusto cubili angusta Cæli palatia vos adepturos in mercedem. At modò, ô homines! si tamen homines dicendi estis, in quibus nullum humanitatis vestigium; brutane appellem, qui brutis incultiores extitistis? sed litem nolo de nomine: quid est modò, inquam, quod sperare habetis? an non bonorum rapinam, belli, fami-

que

que cladem, urbis excidium, exilium? ut præ-
 teream numinis iram, æternorumque pœnam
 tormentorum. Est tamen, si effugere vultis
 cuncta, & desideratis, veniæ locus adhuc, &
 clementiæ: parvulus est, natus Deus, placari
 potest, leniri potest, si delicti in animum sube-
 at pœnitudo. Agite igitur, culpam cognosci-
 te, in genua procumbite, manus levate, & sup-
 plices facti veniam exorate: addite lacrymas,
 pectora tundite, & tam durum non sentietis
 infantem: quoniam lacrymarum stillicidio neque-
 at emolliri. *Ad hujus Exercitii imitationem*
 possunt alia fieri, quo Tirones in principio
 exerceantur. Sed facilitatis gratiâ præmittatur
 exercitium, quo *eandem sententiam* seu Con-
 structionem per has figuras variant. Exem-
 plum habet P. Masen in Palæstra Styli
 lib. 2. Cap. 5. quod tamen quoad
 omnia cum Authore con-
 sentit.

